

تاملی بر الگوی سکونت در معماری خانه های یمن (صنعا)

سمیه امیدواری^۱، مریم امیدواری^۲

۱. دکتری تاریخ و نظریات معماری، عضو هیئت علمی دانشگاه علم و هنر یزد.

Omidvari660@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد واحد تفت

Omidvari266@yahoo.com

چکیده

خانه های یمن واجد وجوه نمادین و متمایزی از نظر شکل و ساختار و حجم بنا واز سویی وجود بازشدگی ها و تزئینات خاص نما نسبت به دیگر خانه های موجود در منطقه بوده است. این مقاله در نظر دارد با اشاره ای کوتاه به دلایل ظهور این تمایزات خاص و ویژه در خانه های این منطقه، به معرفی الگوهای سکونتی خانه های شهر صنعا در یمن در گذر تاریخ بپردازد.

در ادامه با معرفی چند الگوی خانه های برجی شکل که الگوی غالب خانه های یمن می باشد به بررسی شیوه های سکونت و زیست در این الگوی خانه های چند طبقه که مبتنی بر نظام خانواده های هسته ای و گسترده بوده است می پردازد و سپس به تحلیل کارکرد و عملکرد فضاهای این خانه ها به لحاظ زیستی و خدماتی و نوع سازوکار بین آنها خواهد پرداخت.

کلمات کلیدی

- یمن . صنعاء *yemen, sanaa*

- خانه های برجی *the borj of house*

- الگوی خانه *house pattern*

مقدمه

امروزه در دنیایی به سر می بریم که جهانی شدن بر همه زندگی ما سایه افکنده است بطوریکه سایه آن بر جزء جزء زندگی انسان از کوچکترین وسیله کاربردی در دست ما، تا مقوله های بزرگتری همچون شیوه های زیست و سکونت و... را دربر گرفته است. ورود تکنولوژی و تجهیزات پیشرفته غربی به همه کشورهای منطقه، اگرچه توانست آسایش گذرا و موقت فیزیکی را برای آنها به ارمغان آورد اما رهاورد غایی آن را نمی توان جزء دور کردن مردم این سرزمین ها از بوم و فرهنگ خودی و از دست دادن همه تجربیات و دستاوردهایی (عقل تاریخی) که در گذر قرن ها شکل گرفته بود دانست.

اما ارمغان جهانی و پیشرفته شدن به همین جا ختم نگردید. بکارگیری راهکارهای تکنولوژیکی از سوی غرب در همه کشورها و عدم سنخیت آن با شرایط بومی و اقلیمی و فرهنگی منطقه، موجب استفاده بیش از حد از منابع انرژی منطقه و به تحلیل رفتن آنها و از سوئی تولید زباله هایی که موجب به هم خوردن تعادل زیست محیطی (مثل سوراخ شدن لایه ازن، عقب نشینی آبها، از بین رفتن جنگلها و...) گردید و نتایج این آسیبها، آغاز ظهور بحرانهایی بود که در همه عرصه های زندگی انسان اتفاق افتاد بطوریکه سردمداران اندیشه های جهانی شدن را به فکر ارائه راه حل هایی فرا خواند.

این محققین وجود بحران موجود در زندگی انسان معاصر و بخصوص حوزه زیست محیطی را نه به دلیل راه حل های موجود؛ که آن را ناشی عدم توجه به شرایط اقلیم، بوم و بسترهای فرهنگی و اجتماعی و... خاص مناطق دانستند یعنی شرایط خاصی از منطقه که خود راهکارهای کاملا متفاوتی را ارائه خواهد داد. لذا این محققین که خود روزی شعار جهانی شدن و ارائه راهکارهای جهانی را سر می داده اند و با وارد کردن تکنولوژی اسباب تخریب همه راهکارها و فرهنگ های غنی و بومی منطقه را فراهم کردند، بار دیگر مردم را به بازگشت و رجوع به معماری های بومی و شناخت فرهنگ های بومی و منطقه ای را توصیه کردند.

معماری هایی که حاصل تجربیات عقل تاریخی بوده و در نتیجه تفکر حاکم بر خود کاملا در راستای احترام و تعامل دو طرفه با طبیعت و محیط زیست خود بوده است بطوریکه نه تنها سبب به هم زدن تعادل محیط زیست نگردیده است بلکه خود هم راستا و همگام با تعادل موجود در محیط زیست بوده است. معماری های منطقه ای که کاملا شرایط اقلیمی و بومی منطقه را شناخته و راهکارهای کاملا منطبق بر شرایط محیطی را فراهم آورده اند.

اما غالبا شیوه های سکونت زندگی در کشورهای منطقه و بخصوص کشورهای اسلامی کمتر از طرف کشورهای منطقه مورد مطالعه و تحقیق و از راهکارها و تجربیات آنها بهره گرفته شده است در حالی که راهکارهای معماری این مناطق به دلیل وجود اشتراکاتی